יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד וַ דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

יח א וַיֵּרָא אֵלָיו יְדוָֹד בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח־הָאֹהֶל כְּחֹם

18 (1) And the Lord appeared to him in the Eilonei Plain of Mamrei, while he

RASHI **רש"י**

(1) **And the Lord appeared to him —** *[Since Avraham was recovering from the circumcision that he had performed on himself (see end of preceding chapter, 17:24), God appeared to him] to visit the sick (Sotah 14a). Rabbi Hama Bar Hanina says: It was the third day since his circumcision, and [because on the third day, the pain of an adult wound is at its strongest (see e.g., Genesis 34:25 and Onkelos there), the Holy One, Blessed is He, came to ask about Avraham's welfare [as it were] (Bava Metzia 86b).* **In the Eilonei Plain of Mamrei —** *[Mamrei] is the person who gave advice to Avraham concerning [the commandment of] circumcision. [Clearly, Avraham would have fulfilled this commandment of his Creator without the advice of others. However, since Eshkol, Aneir and Mamrei acted as if they were his allies (see Genesis 14:13 and Rashi there), in order to test them and see whether they were truly his allies, Avraham asked their advice, as it were, whether he should perform the circumcision in such a way as to make it public knowledge. Eshkol and Aneir told Avraham not to perform the circumcision altogether, while Mamrei advised him to indeed do it so that everyone would know, and not to fear anyone.] Because of this, God appeared to Avraham in Mamrei's territory (*Bereishit Rabbah *42:8).* **ישב —** *[This word written in full would have been* **יושב***. However,] it is written as* **ישב** *[missing the letter* **ו***. Thus, the word can be read as meaning "he was seated," alluding to the following: When God appeared to Avraham,] he wished to stand [in honor]. So the Holy One, Blessed is He, said to him: "Be seated, and I shall stand. Thus, you will be a symbol for your descendants: for in the future, I shall stand among the assembly of judges, while they will remain seated," as the verse says (Psalms 82:1), "God stands in the assembly of judges." (*Bereishit Rabbah *48:7)* **[Sitting at] the entrance of the tent —** *[But if Avraham was sick, why was he sitting by his doorway?] In order to look out for any passersby, so that he might be able to bring them into his home.* **In the heat of the day —** *The Holy One, Blessed is He, brought the sun out of its sheath, so that [travellers would not venture out that day, and thus] He would prevent Avraham from troubling himself for guests. However, when God saw that Avraham was distressed because no guests were coming, God brought the angels [that were going to be sent*

(א) **וַיֵּרָא אֵלָיו.** לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא יוֹם שְׁלִישִׁי לְמִילָתוֹ הָיָה וּבָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשָׁאַל בִּשְׁלוֹמוֹ: **בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא.** הוּא שֶׁנָּתַן לוֹ עֵצָה עַל הַמִּילָה לְפִיכָךְ נִגְלָה אֵלָיו בְּחֶלְקוֹ: **יֹשֵׁב.** יָשַׁב כְּתִיב בְּקֵשׁ לַעֲמוֹד אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֵׁב וַאֲנִי אֶעֱמוֹד וְאַתָּה סִימָן לְבָנֶיךָ שֶׁעָתִיד אֲנִי לְהִתְיַצֵּב בַּעֲדַת הַדַּיָּנִין וְהֵן יוֹשְׁבִין שֶׁנֶּאֱמַר אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל: **פֶּתַח הָאֹהֶל.** לְרְאוֹת אִם יֵשׁ עוֹבֵר וְשָׁב וְיִכָּנְסֵם בְּבֵיתוֹ: **כְּחֹם הַיּוֹם.** הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַמָּה מִנַּרְתִּיקָהּ שֶׁלֹּא לְהַטְרִיחוֹ בְּאוֹרְחִים וּלְפִי שֶׁרָאָהוּ מִצְטַעֵר שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹרְחִים בָּאִים הֵבִיא

הַיּוֹם: וְאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ בְּמֵישְׁרֵי מַמְרֵא וְהוּא יָתֵב בְּתָרַע מַשְׁכְּנָא כְּמֵיחַם יוֹמָא: ב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו וַיַּרְא וַיָּרָץ

was sitting at the entrance of the tent, in the heat of the day. (2) He raised his eyes and saw, and beheld three men standing next to him. He perceived, so he

RASHI רש"י

הַמַּלְאָכִים עָלָיו בִּדְמוּת אֲנָשִׁים: (ב) **וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים.** אֶחָד לְבַשֵּׂר אֶת שָׂרָה וְאֶחָד לַהֲפוֹךְ אֶת סְדוֹם וְאֶחָד לְרַפְּאוֹת אֶת אַבְרָהָם שֶׁאֵין מַלְאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה שְׁתֵּי שְׁלִיחֻיּוֹת תֵּדַע לְךָ שֶׁכֵּן כָּל הַפָּרָשָׁה הוּא מַזְכִּירָן בְּלָשׁוֹן רַבִּים וַיֹּאכְלוּ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו. וּבַבְּשׂוֹרָה נֶאֱמַר וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ וּבַהֲפִיכַת סְדוֹם הוּא אוֹמֵר "כִּי לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת דָּבָר" "לְבִלְתִּי הָפְכִּי". וּרְפָאֵל שֶׁרִפֵּא אֶת אַבְרָהָם הָלַךְ מִשָּׁם לְהַצִּיל אֶת לוֹט הוּא שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי כְהוֹצִיאָם אוֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הִמָּלֵט עַל נַפְשֶׁךָ לָמַדְתָּ שֶׁהָאֶחָד הָיָה מַצִּיל: **נִצָּבִים עָלָיו.** לְפָנָיו כְּמוֹ וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶבֶל

anyway] to him, in the form of men (Bava Metzia 86b). (2) **And beheld three men —** *One [angel] to inform Sarah [of the birth of a son]; one to destroy Sedom; and one to heal Avraham. [And why didn't God send one angel to perform all these three missions?] Because one angel cannot perform two [or more] missions [since the very essence of an angel is that particular mission for which he is created. Thus, since the name of any creature signifies its very essence, the name of each angel represents its mission, e.g., Refa-eil (see below)]. You should know [that this is true], since throughout this whole passage, Scripture refers to the angels in the plural form, (verse 8,)* "they *ate,*" *(verse 9,)* "*And they said to him.*" *However, when it came to giving the tidings [about the birth of a son, which was a mission for one of the angels], Scripture says (verse 10),* "*And* he *said: I shall surely return to you ... .*" *[Similarly, the singular form is used to show that only one angel performed each mission,] when it came to destroying Sedom, as Scripture says (19:22 below),* "*for* I *cannot do a thing,*" *(and see Rashi there) and (verse 21),* "*that* I *will not overturn.*" *[But does not Scripture say (19:1 below),* "*So the* two *angels came to Sedom ...,*" *implying that* two *angels were sent to destroy Sedom, rather than one? However,] Refa-eil, [meaning,* "*God heals,*" *the name of the angel] that healed Avraham, went from Avraham to go and save [the life of] Lot [since healing and saving a life are part of one and the same mission. Therefore, one of those two angels that went to Sedom to save Lot, was Refa-eil, while it was the second angel that went to destroy the city]. This, then, is the meaning of the verse (19:17 below),* "*And as* they *were taking them out,* he *said: Flee for your life!*" *[namely, that although both angels took them outside, nevertheless, when it came to actually saving Lot's life, only one of them said,* "*Flee for your life!*"*] You learn from here, that only one [of the angels] was responsible for [the mission of] saving [Lot's] life (Bava Metzia 86b).* **נצבים עליו —** *[literally,* "*standing over him.*" *This means: Standing] before him [i.e.,* "*next to him*"*]. [The word* **על** *used to mean* "*next to,*" *rather than its usual meaning* "*upon,*" *is found in Scripture,] as in the verse (Numbers 2:20),* "*Next to him (***עליו***) the tribe of Menashe.*" *(see Rashi Genesis 14:6) However,*

לִקְרָאתָם֙ מִפֶּ֣תַח הָאֹ֔הֶל וַיִּשְׁתַּ֖חוּ אָ֥רְצָה: וזקף עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא תְלָתָא גֻּבְרִין
(נ"י גַּבְרִין) קָיְמִין עֲלָווֹהִי וַחֲזָא וּרְהַט לְקַדָּמוּתְהוֹן מִתְּרַע מַשְׁכְּנָא וּסְגִיד עַל אַרְעָא:
ג וַיֹּ֣אמַר אֲדֹנָ֗י אִם־נָ֤א מָצָ֙אתִי֙ חֵ֣ן בְּעֵינֶ֔יךָ אַל־נָ֥א תַעֲבֹ֖ר מֵעַ֥ל

ran towards them from the entrance of the tent, and bowed towards the ground. (3) And he said: My masters! If I have found favor in your eyes, please do not

RASHI רש"י

*[Scripture uses this expression "standing over him (**עליו**),"* rather than simply "*next to him,*" *because] it is a more appropriate expression to use, when referring to angels [since angels come from the heavens above, down to earth].* **וירא** — *What is the meaning of the term* **וירא** *used twice in this verse? The first time, it has its simple meaning [i.e., that Avraham raised his eyes* "*and looked*"*]. The second mention [where the verse says* "**וירא**" — va-yaar*, so he ran towards them,"] denotes [*"*seeing*" *in the sense of]* "*understanding.*"

לָשׁוֹן נְקֵיָּה הוּא כְּלַפֵּי הַמַּלְאָכִים: **וַיַּרְא.** מַהוּ וַיַּרְא וַיַּרְא שְׁנֵי פְּעָמִים הָרִאשׁוֹן כְּמַשְׁמָעוֹ וְהַשֵּׁנִי לָשׁוֹן הֲבָנָה נִסְתַּכֵּל שֶׁהָיוּ נִצָּבִים בְּמָקוֹם אֶחָד וְהֵבִין שֶׁלֹּא הָיוּ רוֹצִים לְהַטְרִיחוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדְעִים הָיוּ שֶׁיֵּצֵא לִקְרָאתָם עָמְדוּ בִּמְקוֹמָם לִכְבוֹדוֹ לְהַרְאוֹתוֹ שֶׁלֹּא רָצוּ לְהַטְרִיחוֹ וְקָדַם הוּא וֵרַץ לִקְרָאתָם. (כָּךְ הַגִּרְסָא בְּרַשִׁ"י יָשָׁן) כְּתִיב נִצָּבִים עָלָיו וּכְתִיב וַיָּרָץ לִקְרָאתָם כַּד חָזְיוּהוּ דַּהֲוָה שָׁרֵי וְאָסִיר פֵּרְשׁוּ הֵימֶנּוּ מִיָּד וַיָּרָץ לִקְרָאתָם: (ג) **וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אִם נָא וגו'.** לְגָדוֹל שֶׁבָּהֶם אָמַר וּקְרָאָם כֻּלָּם אֲדוֹנִים וְלִגָּדוֹל אָמַר אַל נָא תַּעֲבוֹר וְכֵיוָן שֶׁלֹּא יַעֲבוֹר הוּא יַעֲמֹד חֲבֵרָיו עִמּוֹ

[And what did he understand?] Avraham saw that the men were standing together in one place, and he "understood" [this to mean] that they did not wish to trouble him. And although they knew that he would come out toward them they stood in their place out of respect to show that they did not wish to trouble him. Hence, he took the initiative, and "he ran towards them." The following is taught in Tractate Bava Metzia (86b): It is written (in our verse), [that the three men were] "standing next to him," yet the verse continues [that Avraham] "ran towards them." [If they were next to him, why did Avraham have to run towards them? Well, indeed they were originally next to him, however,] when they saw him loosening and rebinding [the bandages around his circumcision], they separated themselves from him [in order not to disturb him]. [When Avraham saw this,] he immediately "ran towards them" [and implored them to stay]. (3) **And he said: My masters! If I [have found favor ...] —** *[Although Avraham began to speak to all three angels, as the verse says "My masters!" nevertheless, the verse then continues to use the singular form "If I have found favor in your eyes (**עיניך**),"* rather than **עיניכם**, "*your*" *plural; "please do not pass (**תעבר**),"* rather than **תעברו**, "*pass*" *plural. This is because Avraham was then] addressing the most senior in status among them. [Avraham assumed that the one in the middle was the most senior, flanked by the other, less senior ones, since this is the practice regarding a Rabbi and his disciples.] Avraham referred to all [three] of them as "masters" [thus, the explanation of the word **אדני**]. And by addressing only the most senior among them, saying "please do not pass (**תעבר**),"* [singular form, for he knew that] *if the most senior among them would not pass him by, the others would join him [in remaining*

עַבְדֶּךָ: וַאֲמָר יֵי אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ (נ"י בְּעֵינָיךְ) לָא כְעַן תִּעְבַּר מֵעַל עַבְדָּךְ:
ד יֻקַּח־נָא מְעַט־מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ: יִסְבוּן כְּעַן

pass by your servant! (4) Please, let a little water be taken so you can wash your

RASHI **רש"י**

וּבְלָשׁוֹן זֶה הוּא חוֹל. ד"א קֹדֶשׁ וְהָיָה אוֹמֵר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיָּרוּץ וְיַכְנִיס אֶת הָאוֹרְחִים וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּתוּב אַחַר וַיָּרָץ לְקָרָאתָם הָאֲמִירָה קוֹדֶם לָכֵן הָיְתָה וְדֶרֶךְ הַמִּקְרָאוֹת לְדַבֵּר כֵּן כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי אֵצֶל לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם שֶׁנִּכְתָּב אַחַר וַיּוֹלֶד נֹחַ וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן אֶלָּא אִם כֵּן קוֹדֶם גְּזֵירַת ק"כ וּשְׁתֵּי הַלְּשׁוֹנוֹת בִּבְרֵאשִׁית רַבָּה: (ד) **יֻקַּח נָא.** עַל יְדֵי שָׁלִיחַ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שִׁלֵּם לְבָנָיו עַל יְדֵי שָׁלִיחַ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּרֶם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע: **וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם.** כַּסָּבוּר שֶׁהֵם עַרְבִיִּים שֶׁמִּשְׁתַּחֲוִים

at Avraham's home]. Hence, [in the light of this above explanation of our verse, the word **אדני***, which could otherwise mean God's Name, is] understood here to have a mundane meaning [i.e.,* "*masters*" *as a term of respect]. Another explanation [of our verse, is that the term* **אדני** *is actually] understood to have a Holy meaning [i.e., to refer to God's Name]. Hence [our verse means as follows]: Avraham was requesting of the Holy One, Blessed is He, to wait for him, while he would run after the guests, bringing them in [to his home to attend to them]. And even though this [request of God,* "*please do not pass by your servant*"*] is written after* "*he ran towards them,*" *nevertheless, the request was made before [his running to them]. For this is the way that Scripture speaks, as I have explained regarding the verse (Genesis 6:3),* "*Let My spirit not be in conflict ... on account of man [... His days will amount to one hundred and twenty years],*" *[meaning that God was to allow 120 years to elapse before He would bring the Flood, if man did not repent]* — *a decree that was written* after *it says (Genesis 5:32),* "*And Noah produced [Sheim, Ham and Yefet,*" *and since Yefet, Noah's eldest son, was only 100 at the time of the Flood, according to the verses, if taken in their chronological order, it would seem that God only allowed 100 years to elapse before the Flood, rather than the stated 120 (see Rashi Genesis 6:3 for clarification)]. This is impossible, unless [it is explained that] the decree of 120 years was imposed* before *[Yefet's birth. Hence, we see that events in Scripture are not always related in chronological order, and in our verse here, clearly Avraham made his request of God to wait, prior to running towards the angels]. Both of these explanations [a) that* **אדני** *means the mundane* "*my masters,*" *or b) that the term means the Holy* "*my Master,*"*] are taught in* Midrash Bereishit Rabbah *(48:10).* (4) **[Let a little water] be taken** — *[Whereas Avraham brought the bread and the meat by himself, he ordered that the water* "*be taken,*" *i.e.,] by someone else. Hence, when the Holy One, Blessed is He, rewarded Avraham's descendants [for the outstanding hospitality meted out with such self-sacrifice by their father Avraham, He gave* "*hospitality*" *in the desert to the people of Israel, i.e., bread (namely, the* mann*) and meat (of the* slav *birds)* — directly, *while He gave them water] through an agent, as the verse says (Numbers 20:11),* "*And Moshe raised his hand and struck the rock [... and much water came out].*" *(Bava Metzia 86b)* **So you can wash your feet** — *[Avraham wanted them to wash their feet] because he thought they were [nomad] Arabs, who*

זְעֵיר מַיָּא וְאַסְחוּ רַגְלֵיכוֹן וְאִסְתְּמִיכוּ תְּחוֹת אִילָנָא: ה וְאֶקְחָה פַּת־לֶחֶם וְסַעֲדוּ
לִבְכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי־עַל־כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל־עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן

feet, and then recline under the tree. **(5)** And I shall take a piece bread so you may satisfy yourselves — then you can go on your way. [This I ask,] because you have passed by your servant's way. And they said: Do so, just as you have

RASHI **רש"י**

לַאֲבַק רַגְלֵיהֶם וְהַקְפֵּיד שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים לְבֵיתוֹ אֲבָל לוֹט שֶׁלֹּא הִקְפִּיד הִקְדִּים לִינָה לִרְחִיצָה שֶׁנֶּאֱמַר וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם: **תַּחַת הָעֵץ.** תַּחַת הָאִילָן: (ה) **וְסַעֲדוּ לִבְכֶם.** בְּתוֹרָה בִּנְבִיאִים וּבִכְתוּבִים מְצִינוּ דְּפִתָּא סַעֲדְתָּא דְּלִבָּא. בַּתּוֹרָה וְסַעֲדוּ לִבְכֶם. בַּנְּבִיאִים סְעַד לִבְךָ פַּת לֶחֶם. בַּכְּתוּבִים וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד. אָמַר רַבִּי חָמָא לְבַבְכֶם אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא לִבְכֶם. מַגִּיד שֶׁאֵין יֵצֶר הָרַע שׁוֹלֵט בַּמַּלְאָכִים: **אַחַר תַּעֲבֹרוּ.** אַחַר כָּךְ תֵּלְכוּ: **כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם.** כִּי הַדָּבָר הַזֶּה אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם מֵאַחַר שֶׁעֲבַרְתֶּם עָלַי לִכְבוֹדִי: **כִּי עַל כֵּן.** כְּמוֹ עַל אֲשֶׁר וְכֵן כָּל כִּי עַל כֵּן שֶׁבַּמִּקְרָא. כִּי עַל כֵּן בָּאוּ בְּצֵל קוֹרָתִי.

*bow down [in worship of] the actual dust on their feet [for since they are under the control of the "angel of journeys," they worship that which is reminiscent of their own constellation, namely, the dust of the road — rather than worshipping God, the One who controls all (*Gur Aryeh*). Thus, Avraham was particular that they should not bring any [object of] idolatry into his home [and that is why he asked them to wash their feet]. Lot, on the other hand, who did not care about this, first offered lodgings [to his guests] and only then offered them to wash, as the verse says (19:2 below), "Stay overnight and then wash your feet." (ibid.)* **תחת העץ** — *[Although this word* **עץ** *normally means "wood," it can also mean "tree." Thus, the phrase here means:] "Under the tree." (*Shemot Rabbah *3:6)* **(5) So you may satisfy yourselves** — *We find in the Torah, in the Prophets and in the Holy Writings, that bread is [described as* **סעדתא דלבא** *[literally, "the sustenance of the heart," i.e., that which satisfies a person's hunger], as follows: In the Torah (in our verse): "[I shall take bread] so you may satisfy yourselves (***וסעדו לבכם***);" in the Prophets (Judges 19:5), "Satisfy yourself (***סעד לבך***) with some bread;" and in the Holy Writings (Psalms 104:15), "bread that satisfies a human (***לבב אנוש יסעד***)" Rabbi Hama says: [The word for "your hearts" in the literal expression "satisfy your hearts,"] is not written here as* **לבבכם** *[with two* **ב***'s signifying the two inclinations in man, good and evil] — but rather, is written as* **לבכם** *[with one* **ב***, signifying only the good inclination]. Thus, [since the term is referring to the angels here,] this tells us that the evil inclination has no control over angels. This is taught in* Midrash Bereishit Rabbah *(48:11).* **אחר תעברו** — *[means:] After that, you can go.* **כי על כן עברתם** — *[means:] For (***כי***) [the reason that] I request of you to do this thing [namely, to stay, eat and rest a while], is* because you have passed by my way — *[i.e., please do it,] for my honor.* **כי על כן** — *[The expression* **על כן** *in this context is] similar to* **על אשר** *[meaning "since" or "because"]. Likewise, wherever the expression* **כי על כן** *occurs in Scripture it has the meaning "For [the following reason I make this request:] because ...," or, in general terms, "For [the following reason this is so:] because ..., ." For instance,] (Genesis 19:8),* "[I ask this,] because *(***כי על כן***) they have come under the shelter of my roof;" and (Genesis*

תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: וְאֶסַּב פִּתָּא דְלַחְמָא וּסְעִידוּ לִבְכוֹן בָּתַר כֵּן תַּעֲבָרוּן אֲרֵי עַל כֵּן
עֲבַרְתּוּן עַל עַבְדְּכוֹן וַאֲמָרוּ כֵּן תַּעְבֵּיד כְּמָא דִּי מַלֵּלְתָּא: ו וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה
אֶל־שָׂרָה וַיֹּאמֶר מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים קֶמַח סֹלֶת לוּשִׁי וְעֲשִׂי
עֻגוֹת: וְאוֹחִי אַבְרָהָם לְמַשְׁכְּנָא לְוָת שָׂרָה וַאֲמַר אוֹחָא תְּלָת סְאִין קְמְחָא דְסָלְתָּא לוּשִׁי וְעַבִידִי
גְּרִיצָן:

spoken. (6) So Avraham went quickly to the tent, to Sarah, and said: Hurry! Three ***se'ah*** of meal [and] fine flour! Knead [the dough] and make cakes!

RASHI רש"י

כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פָּנֶיךָ. כִּי עַל כֵּן לֹא נְתַתִּיהָ. כִּי עַל כֵּן יָדַעְתָּ חֲנוֹתֵנוּ: (ו) **קֶמַח סֹלֶת.** סֹלֶת לְעוּגוֹת. קֶמַח לַעֲמִילָן שֶׁל טָבָחִים לְכַסּוֹת אֶת הַקְּדֵרָה לִשְׁאוֹב אֶת הַזּוֹהֲמָא:

33:10), "[This I ask,] since (**כי על כן**) *I have seen your face;*" *and (Genesis 38:26),* "[This happened] because (**כי על כן**) *I did not give her;*" *and (Numbers 10:31),* "[This I ask,] since (**כי על כן**) *you have known our encampments.*" (6) **Meal [and] fine flour —** *The fine flour (***סלת***) [was to be used] for the cakes, while the [coarse] meal (***קמח***) was for making dough that cooks use to cover the pot [of cooking food] in order to absorb the grime (*Bereishit Rabbah *48:12).*

PROPHETS II Kings 4 נביאים מלכים ב פרק ד

א וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי־הַנְּבִיאִים צָעֲקָה אֶל־אֱלִישָׁע לֵאמֹר עַבְדְּךָ אִישִׁי
מֵת וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עַבְדְּךָ הָיָה יָרֵא אֶת־יְהוָה וְהַנֹּשֶׁה בָּא לָקַחַת אֶת־שְׁנֵי
יְלָדַי לוֹ לַעֲבָדִים: וְאִתְתָּא חֲדָא מִנְּשֵׁי תַלְמִידֵי נְבִיֵּא מְצַוְחָא קֳדָם אֱלִישָׁע לְמֵימַר עַבְדָּךְ
עוֹבְדָיָה בַּעֲלִי מִית וְאַתְּ יְדַעַתְּ אֲרֵי עַבְדָּךְ הֲוָה דָּחִיל מִן קֳדָם יְיָ כַּד קַטְלַת אִיזֶבֶל יַת נְבִיֵּא דַיְיָ
דְּבַר מְנָהוֹן מְאָה גַּבְרִין וְאַטְמְרִינוּן חַמְשִׁין חַמְשִׁין גַּבְרִין בִּמְעָרְתָּא וַהֲוָה יָזִיף וּמוֹכֵל לְהוֹן בְּדִיל
דְּלָא לְאוֹכְלָא יַתְהוֹן מִנְכְסוֹהִי דְאַחְאָב מִן קֳדָם דְּאִינוּן אוֹנְסָא וּכְעַן רַשִׁיָא אַתָּא לְמִדְבַּר יַת תְּרֵין
בְּנֵי לֵיהּ לְעַבְדִין: ב וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ הַגִּידִי לִי מַה־יֶּשׁ־לָבַיִת

(1) Now a certain woman of the wives of the sons of the prophets cried to Elisha, saying: "Your servant my husband is dead; and you know that your servant did fear the Lord; and the creditor has come to take to him my two children, to be bondsmen." (2) And Elisha said to her: "What shall I do for you?

RASHI רש"י

(1) **And the creditor** — *This was Yehoram* (א) **וְהַנֹּשֶׁה.** הוּא יְהוֹרָם בֶּן אַחְאָב שֶׁהָיָה מַלְוֶה

(קרי לָךְ) **בַּבַּיִת וַתֹּאמֶר אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹל בַּבַּיִת כִּי אִם־אָסוּךְ שָׁמֶן:** וַאֲמַר לָהּ אֱלִישָׁע מָה אֶעֱבִיד לִיךְ חֲוִי לִי מָא אִית לִיךְ בְּבֵיתָא וַאֲמַרַת לֵית לְאַמְתָךְ כָּל מִדַּעַם בְּבֵיתָא אֱלָהֵין מָנָא דְמִשְׁחָא: ג **וַיֹּאמֶר לְכִי שַׁאֲלִי־לָךְ כֵּלִים מִן־הַחוּץ מֵאֵת כָּל־שְׁכֵנָיִכִי** (קרי שְׁכֵנַיִךְ) **כֵּלִים רֵקִים אַל־תַּמְעִיטִי:** וַאֲמַר אֱזִילִי שְׁאֵילִי לִיךְ מָנַן מִן בָּרָא מִן כָּל שְׁבֵבַיכִי מָנִין רֵיקָנִין לָא תַזְעִירִין: ד **וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדֶּלֶת בַּעֲדֵךְ וּבְעַד־בָּנַיִךְ וְיָצַקְתְּ עַל כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה וְהַמָּלֵא תַּסִּיעִי:** וְתֵהֵכִין וְתָגִיפִין דָּשָׁא בְּאַפַּיִךְ וּבְאַפֵּי בְּרֵךְ וּתְרִיקִין עַל כָּל מָנָיָא הָאִלֵּין וּמָנָא דְאִתְמְלִי תְּסַלְקִין: ה **וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ וַתִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בַּעֲדָהּ וּבְעַד בָּנֶיהָ הֵם מַגִּישִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא מֹיֶצֶקֶת** (קרי מוֹצֶקֶת)**:** וַאֲזַלַת מִלְוָתֵיהּ וַאֲגָפַת דָּשָׁא בְּאַפָּהָא וּבְאַפֵּי בְנָהָא אינוּן מְקָרְבִין לָהּ מָנָיָא וְהִיא מְרִיקָא מִשְׁחָא: ו **וַיְהִי כִּמְלֹאת הַכֵּלִים וַתֹּאמֶר אֶל־בְּנָהּ הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד כֶּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד כֶּלִי וַיַּעֲמֹד הַשָּׁמֶן:** וַהֲוָה כְּמִשְׁלַם מָנָיָא וַאֲמַרַת לִבְרָהּ קְרִיב לִי עוֹד מָנָא וַאֲמַר לָהּ לֵית עוֹד מָנָא וּפְסַק מִשְׁחָא:

Tell me, what do you have in your house?" And she said: "Your handmaid has nothing in the house, except for a pot of oil." **(3)** Then he said, "Go, borrow vessels outside from all your neighbors, empty vessels; [borrow] not a few. **(4)** And you shall go in, and shut the door after you and after your sons, and pour out in all those vessels; and you shall set aside that which is full." **(5)** So she went from him, and shut the door after her and after her sons; they brought to her, and she poured out. **(6)** And when the vessels were full, she said to her son, "Bring me another vessel." And he said to her, "There is no other vessel." And the oil stopped.

RASHI רש"י

בְּרִבִּית מַה שֶּׁזָּן אֶת הַנְּבִיאִים בִּימֵי אָבִיו: (ב) **אָסוּךְ שָׁמֶן.** כְּדֵי סִיכַת שֶׁמֶן: (ד) **וְסָגַרְתְּ הַדֶּלֶת.** כְּבוֹד הַנֵּס לְבוֹא בְּהֶצְנֵעַ: **וְהַמָּלֵא תַּסִּיעִי.** מִלְּפָנֶיךָ בְּכָל פַּעַם וּתְקָרֵב כֵּלִים רֵיקִים: (ה) **הֵם מַגִּישִׁים אֵלֶיהָ.** הַכֵּלִים: **מֵיצָקֶת.** יוֹצֶקֶת הַשֶּׁמֶן: (ו) **וַיַּעֲמֹד הַשָּׁמֶן.** מִלְּבוֹא עוֹד:

son of Ahav, who had lent at interest for the food that had nourished the prophets in the time of his father. (2) **A pot of oil** — *The amount used for anointing.* (4) **And shut the door** — *So that the miracle could be performed in private.* **And you shall set aside that which is full** — *You shall set it aside from you each time, and you will bring close empty vessels.* (5) **They brought to her** — *the vessels.* **And she poured out** — *the oil.* (6) **And the oil stopped** — *coming.*

Writings Mishlei 3 כתובים משלי פרק ג

כד **אִם־תִּשְׁכַּב לֹא־תִפְחָד וְשָׁכַבְתָּ וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ:** אִם תִּשְׁכּוֹב וְתִדְמוֹךְ לָא תִדְחַל

(24) When you lie down, you shall not be afraid; you shall lie down, and your

וְתִשְׁכַּב וְתִבְסַם שְׁנָתֶךָ: כה **אַל־תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא:** לא תִּדְחַל מִן דַּחֲלַיָּא וּמִן שְׁלֵיָא וּמִן חֵיסָא דְּרַשִׁיעֵי כַּד יֵיתֵי: כו **כִּי־יְדוָד יִהְיֶה בְכִסְלֶךָ וְשָׁמַר רַגְלְךָ מִלָּכֶד:** מְטוּל דֶּאֱלָהָא יְהֵי בְּסַעְדָּךְ וְיִנְטַר רִגְלָךְ וְלָא תִתְצֵיד: כז **אַל־תִּמְנַע־טוֹב מִבְּעָלָיו בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְיךָ (קרי יָדֶךָ) לַעֲשׂוֹת:** לָא תִתְכְּלִי לְמֶעְבַּד שַׁפִּיר כַּד אִית חֵילָא בִּידָךְ לְמֶעְבַּד: כח **אַל־תֹּאמַר לְרֵעֶיךָ ו (קרי לְרֵעֲךָ) לֵךְ וָשׁוּב וּמָחָר אֶתֵּן וְיֵשׁ אִתָּךְ:** לָא תֵימַר לְחַבְרָךְ אֱזַל וְתוּב וְלִמְחַר אֶתֵּן וְאִית גַּבָּךְ: כט **אַל־תַּחֲרֹשׁ עַל־רֵעֲךָ רָעָה וְהוּא־יוֹשֵׁב לָבֶטַח אִתָּךְ:** לָא תְחַשֵּׁב עַל חַבְרָךְ בִּישְׁתָּא וְהוּא יָתֵב עִמָּךְ בְּשַׁלְוָה:

sleep shall be sweet. (**25**) Be not afraid of sudden terror, nor of the destruction of the wicked, when it comes. (**26**) For the Lord will be your trust, and will keep your foot from being caught. (**27**) Do not withhold good from the one who deserves it, when it is in your power to do it. (**28**) Do not say to your fellow, "Go, and come again, and tomorrow I will give," when you have it with you. (**29**) Do not devise evil against your fellow who dwells securely by you.

RASHI **רש"י**

(25) **The destruction —** *That will befall the wicked.* (26) **בכסלך —** *Your trust.* (27) **Do not withhold good from the one who deserves it —** *If you see that your fellow seeks to act beneficently towards the poor, do not stop him if you have the power to do so.* (28) **Do not say to your fellow —** *To the poor person.* **When you have it with you —** *Today, to give to him.* (29) **אל תחרוש —** *Do not devise.*

(כה) **ומשאת.** כִּי תָּבוֹא עַל הָרְשָׁעִים: (כו) **בכסלך.** בְּמִבְטָחֶךָ: (כז) **אל תמנע טוב מבעליו.** אִם רָאִיתָ חֲבֵרְךָ רוֹצֶה לְהֵטִיב לֶעָנִיִּים אַל תִּמְנָעֵהוּ בִּהְיוֹת לְאֵל כֹּחַ יָדְךָ לְהַחֲדִילוֹ: (כח) **אל תאמר לרעך.** לֶעָנִי: **ויש אתך:** הַיּוֹם שֶׁתִּתֵּן לוֹ: (כט) **אל תחרש.** אַל תַּחְשֹׁב:

Mishnah *Berakhot, chapter 4* **משנה ברכות פרק ד**

(1) The morning [*shaharit*] *tefillah* [can be said] until midday; Rabbi Yehudah says till the fourth hour [when there are exactly twelve hours in the day, (i.e., a third of the day) following the permissible time for the daily *tamid* sacrifice; the law is in accordance with Rabbi Yehudah]. The afternoon [*minhah*] prayer [can be said] till evening; Rabbi Yehudah says, Until the middle of the afternoon [*pelag minhah* — 1 1/4 hours before the evening]. The evening

א תְּפִלַּת הַשַּׁחַר, עַד חֲצוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת. תְּפִלַּת הַמִּנְחָה עַד הָעֶרֶב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד פְּלַג הַמִּנְחָה. תְּפִלַּת הָעֶרֶב אֵין לָהּ קְבַע.

רבנו עובדיה מברטנורא

א תפלת השחר עד חצות. שכן תמיד של שחר קרב עד חצות לרבנן. ולרבי יהודה אינו קרב אלא עד ארבע שעות ביום. ועד ארבע שעות, היינו עד סוף שעה רביעית שהוא שליש היום, בזמן שהיום י"ב שעות. וכן זמנה לעולם עד סוף שליש היום, לפי אורך הימים וקטנן, כדכתבינן לעיל גבי ק"ש. והלכה כר' יהודה: **תפלת המנחה עד הערב.** עד שתחשך: **עד פלג המנחה.** זמן מנחה קטנה הוא מתשע שעות ומחצה עד הלילה, שהם שתי שעות ומחצה. נמצא

וְשֶׁל מוּסָפִין כָּל הַיּוֹם. (רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁבַּע שָׁעוֹת): **ב** רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה הָיָה מִתְפַּלֵּל בִּכְנִיסָתוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּבִיצִיאָתוֹ תְּפִלָּה קְצָרָה. אָמְרוּ לוֹ, מַה מָּקוֹם לִתְפִלָּה זוֹ. אָמַר לָהֶם, בִּכְנִיסָתִי אֲנִי מִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּא תֵאָרַע תְּקָלָה עַל יָדִי, וּבִיצִיאָתִי אֲנִי נוֹתֵן הוֹדָיָה עַל חֶלְקִי: **ג** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בְּכָל יוֹם מִתְפַּלֵּל אָדָם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם שָׁגוּרָה תְּפִלָּתוֹ בְּפִיו, יִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְאִם לָאו, מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה: **ד** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ קֶבַע, אֵין תְּפִלָּתוֹ תַּחֲנוּנִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, הַמְהַלֵּךְ בִּמְקוֹם סַכָּנָה, מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה. אוֹמֵר, הוֹשַׁע הַשֵּׁם אֶת

[*ma'ariv*] prayer has no fixed limit. The time for the additional [*musaf*] prayers is the whole of the day [i.e., if one recites *musaf* after the seventh hour, this is permitted, but is frowned upon]; Rabbi Yehudah says, till the seventh hour. (**2**) Rabbi Nehunia ben HaKanah used to say a short prayer upon entering the Bet HaMidrash and upon exiting. They said to him: "What sort of prayer is this?" He replied: "When I enter, I pray that no offense should occur through me [e.g., by giving a wrong decision], and when I leave, I express thanks for my lot [as being one of the scholars; these two prayers are obligatory]." (**3**) Rabban Gamliel says: Every day a man should say the *Shemoneh Esreh* [Eighteen Benedictions]. Rabbi Yehoshua says: An abbreviated eighteen [the beginning and end of each blessing and the middle in a shortened version, (see Bartenura for other explanation)]. Rabbi Akiva says: If he knows it fluently, he says the [complete] eighteen, and if not, an abbreviated eighteen. (**4**) Rabbi Eliezer says: If a man makes his prayers a fixed task [i.e., burden], it is not a [genuine] supplication. Rabbi Yehoshua says: If one is traveling in a dangerous place, he says a short prayer, saying, "Save O Lord, Your

רבנו עובדיה מברטנורא

פלג המנחה, שהוא חצי שיעור זה, שעה ורביע. ופסק ההלכה בזה, דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, והרוצה לעשות כדברי חכמים ולהתפלל תפלת המנחה עד הערב יעשה, ובלבד שלא יתפלל ערבית בזמן זה, שכיון שמחשיב אותו יום לענין שמתפלל בו מנחה, אינו יכול להחשיבו לילה ולהתפלל בו ערבית. ואם בא לעשות כדברי רבי יהודה שלא להתפלל מנחה אלא עד פלג המנחה, שהוא שעה ורביע קודם הלילה, עושה, ומשם ואילך יוכל להתפלל ערבית: **אין לה קבע.** זמנה כל הלילה. והא דתני אין לה קבע, ולא קתני זמנה כל הלילה, לאשמועינן דתפלת ערבית רשות, לפי שהיא כנגד הקרבת איברים ופדרים שקרבים כל הלילה, והנך רשות נינהו, שכיון שנזרק הדם נרצה הקרבן, אף על פי שנטמאו איברים ופדרים או שאבדו. ומיהו האידנא קבלוה עליהם כחובה: **ושל מוספין כל היום.** אם אחרה אחר שבע, יצא, אבל נקרא פושע. וכן הלכה: **ב מה מקום.** כלומר מה טיבה: **שלא תארע תקלה.** שלא יבוא מכשול על ידי, כדמפרש בברייתא, שלא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חבירי, הרי רעה שתבא על ידי, שאגרום להם שיענשו: **אני נותן הודיה על חלקי.** מודה על הטובה שחלק לי, ששם חלקי מיושבי בית המדרש. ושתי תפלות הללו בכניסתו לבית המדרש וביציאתו, חובה על כל איש ואיש לאמרן, דהכי אמרינן בברייתא, בכניסתו מה הוא אומר וביציאתו מהו אומר, משמע דחובה למימרינהו: **ג מעין שמונה עשרה.** אית דמפרשי בגמרא, שאומר מכל ברכה וברכה מן האמצעיות בקוצר וחותם על כל אחת ואחת. ואית דאמרי, הביננו ה' אלהינו לדעת דרכיך, שהיא ברכה אחת שיש בה מעין כל הברכות האמצעיות של שמונה עשרה, וחותם ברוך אתה ה' שומע תפלה: **אם שגורה תפלתו בפיו.** שהוא למוד ורגיל בה. והלכה כר' עקיבא, שמי שאין תפלתו שגורה בפיו או בשעת הדחק, מתפלל אדם שלש ראשונות וג' אחרונות והביננו באמצע שהיא מעין כל האמצעיות. חוץ מימות הגשמים, שאינו מתפלל הביננו, מפני שצריך לומר שאלה בברכת השנים, וחוץ ממוצאי שבתות וימים טובים, שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת: **ד העושה תפלתו קבע.** שתפלתו דומה עליו כמשוי. ולשון קבע, שאומר חוק קבוע עלי להתפלל וצריך אני לצאת ממנה: **מתפלל תפלה קצרה.** ומה היא תפלה קצרה, שאומר הושע ה' את עמך וגו': **בכל פרשת העבור.** אפילו בשעה שהם

עַמְּךָ אֶת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל, בְּכָל פָּרְשַׁת הָעִבּוּר יִהְיוּ צָרְכֵיהֶם לְפָנֶיךָ. בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה: **ה** הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, יֵרֵד. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לִירֵד, יַחֲזִיר אֶת פָּנָיו, וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת פָּנָיו, יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד (בֵּית) קׇדְשׁ הַקָּדָשִׁים: **ו** הָיָה יוֹשֵׁב בַּסְּפִינָה אוֹ בָּקָרוֹן אוֹ בָאַסְדָּה, יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קׇדְשׁ הַקָּדָשִׁים: **ז** רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אֵין תְּפִלַּת הַמּוּסָפִין אֶלָּא בְּחֶבֶר עִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּחֶבֶר עִיר וְשֶׁלֹּא בְחֶבֶר עִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶבֶר עִיר, הַיָּחִיד פָּטוּר מִתְּפִלַּת הַמּוּסָפִין:

people, the remnant of Israel; [even] when they move to sin, may their requirements be in front of you. Blessed are You, O Lord, Who hearkens to prayer" [the law is not in accordance with Rabbi Yehoshua; rather, the prayer "The needs of Your people are great ..." is recited and when he is out of danger, he recites the full prayers, provided it is still the proper time]. **(5)** If he is riding on a donkey he dismounts and prays. If he is unable to dismount, he should turn his face [towards Jerusalem; the law is that he turns his face and does not dismount because his mind would not be clear if he dismounted, even if there were someone to hold his steed]; and if he cannot turn his face, he should direct his thoughts towards the Holy of Holies. **(6)** If he is traveling on a ship, in a wagon, or on a raft, he should direct his thoughts towards the Holy of Holies. **(7)** Rabbi Elazar ben Azariah says: The *musaf* prayers are to be said only with the local congregation [i.e., with a *minyan* and not privately]; the Rabbis, however, say: Either with or without the congregation. Rabbi Yehudah said in his name [the name of Rabbi Elazar ben Azariah]: Wherever there is a congregation, an individual is exempt from saying the *musaf* prayer [if he prays alone; the law is in accordance with the Rabbis].

רבנו עובדיה מברטנורא

פורשים לעבירה יהיו צרכיהם גלוים לפניך לרחם עליהם. פרשת, לשון פרישה. העבור, של עבירה. ואין הלכה כרבי יהושע, אלא התפלה שמתפללים במקום סכנה היא, צרכי עמך מרובים וכו'. ומתפלל אדם אותה כשהוא מהלך, ואינו מתפלל לא שלש ראשונות ולא שלש אחרונות, וכשיעבור מקום הסכנה ותתיישב דעתו, צריך לחזור ולהתפלל תפלה כתקנה, אם לא עברה עונתה: **ה היה רוכב על החמור ירד.** אין הלכה כסתם משנה זו, אלא בין יש לו מי שיאחוז חמורו בין אין לו מי שיאחוז חמורו לא ירד, מפני שאין דעתו מיושבת עליו כשהוא יורד: **יחזיר את פניו.** לצד ירושלים שנאמר (מלכים א ח) והתפללו אליך דרך ארצם: **יכוין את לבו כנגד בית קדש הקדשים.** שנאמר (שם) והתפללו אל המקום הזה: **ו באסדה.** עצים הרבה קשורים ומהודקים יחד ומשיטים אותם בנהר, ובני אדם הולכים עליהם, ובלשון מקרא (דברי הימים ב, ב) קרויין רפסודות: **ז אין תפלת המוספים אלא בחבר עיר.** בחבורת העיר, כלומר בצבור ולא ביחיד: **בחבר עיר ושלא בחבר עיר.** בין בצבור בין ביחיד: **רבי יהודה אומר משמו.** של רבי אלעזר בן עזריה. ואיכא בין תנא קמא לרבי יהודה, יחיד הדר בעיר שאין שם עשרה, לתנא קמא אליבא דרבי אלעזר דאמר לא תקנוה אלא בחבר עיר, יחיד זה פטור, ולרבי יהודה, אין יחיד פטור אלא כשהוא במקום י' ששליח ציבור פוטרו. והלכה כחכמים:

Gemara *Berakhot 28b*

גמרא ברכות דף כח:

תָּנוּ רַבָּנָן בְּכְנִיסָתוֹ מַהוּ אוֹמֵר יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי שֶׁלֹּא יֵאָרַע דָּבָר תַּקָּלָה עַל יָדִי וְלֹא אֶכָּשֵׁל בְּדָבָר הֲלָכָה וְיִשְׂמְחוּ בִי חֲבֵירַי וְלֹא אוֹמַר עַל טָמֵא טָהוֹר וְלֹא

Our Rabbis taught: On entering [the *Bet ha-Midrash*] what does a man say? "May it be Your will, O Lord my God, that no stumbling block be caused by me, that I err not in any matter of *halachah* and thereby my fellows find joy in me; that I do not rule pure,

עַל טָהוֹר טָמֵא וְלֹא יִכָּשְׁלוּ חֲבֵירַי בִּדְבַר הֲלָכָה וְאֶשְׂמַח בָּהֶם. בְּיִצִיאָתוֹ מַהוּ אוֹמֵר מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי קֶרָנוֹת שֶׁאֲנִי מַשְׁכִּים וְהֵם מַשְׁכִּימִים אֲנִי מַשְׁכִּים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים אֲנִי עָמֵל וְהֵם עֲמַלִים אֲנִי עָמֵל וּמְקַבֵּל שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שָׁחַת. תָּנוּ רַבָּנָן כְּשֶׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נִכְנְסוּ תַּלְמִידָיו לְבַקְּרוֹ אָמְרוּ לוֹ רַבֵּינוּ לַמְּדֵנוּ אָרְחוֹת חַיִּים וְנִזְכֶּה בָּהֶם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר לָהֶם הִזָּהֲרוּ בְּכְבוֹד חֲבֵירֵיכֶם וּמְנָעוּ בְנֵיכֶם מִן הֲהָגְיוֹן וְהוֹשִׁיבוּם בֵּין בִּרְכֵּי תַלְמִידֵי חֲכָמִים וְכְשֶׁאַתֶּם מִתְפַּלְלִין דְּעוּ לִפְנֵי מִי אַתֶּם עוֹמְדִים וּבְשֵׁבִיל כַּךְ תִּזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:

for the impure, nor impure, for the pure, and that my fellows may not err in any matter of *halachah* and thereby I find joy in them." On his leaving what does he say? "I give thanks to You, O Lord my God, that You have set my portion with those who sit in the *Bet ha-Midrash* and You have not set my portion with those who sit in [street] corners [i.e, shopkeepers or ignorant people], for I rise early and they rise early, but I rise early for words of Torah and they rise early for frivolous talk; I labor and they labor, but I labor and receive a reward while they labor and do not receive a reward; I run and they run, but I run to the life of the World to Come and they run to the pit of destruction. Our Rabbis taught: When Rabbi Eliezer fell ill, his disciples went to visit him. They said to him: "Master, teach us the paths of life so that we may, through them, merit the life of the World to Come." He said to them: "Be solicitous for the honor of your colleagues, and keep your children from meditation [excessive reading of Scripture, or alternatively, childish talk], and set them between the knees of scholars, and when you pray know before Whom you are standing, and in this way you will merit the life of the World to Come.

זוהר וירא דף ק"ב ע"ב

מָאי טַעְמָא אִעְתַּק אַבְרָהָם לְדַכְאָה לִבְנֵי נָשָׁא בְּגִין דְּאִיהוּ טָהוֹר וְאִקְרֵי טָהוֹר. דִּכְתִיב (איוב יד) מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד. טָהוֹר דָּא אַבְרָהָם דְּנָפַק מִתָּרַח. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר בְּגִין לְתַקָּנָא הַהוּא דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם וּמַאן אִיהוּ מַי"ם בְּגִין כַּךְ אַתְקִין לְדַכְאָה בְּנֵי עַלְמָא בְּמַיָּיא. וּבְשַׁעְתָּא דְּאַזְמִין לְמַלְאָכִין שִׁירוּתָא דְּמִלּוֹי מַה כְּתִיב יִקַּח נָא מְעַט מַיִם בְּגִין לְאִתְתַּקָּפָא בְּהַהוּא דַּרְגָּא דְּמַיִין שָׁרָאן בָּהּ. וּבְגִין כַּךְ הָוָה מַדְכֵּי לְכָל בְּנֵי נָשָׁא מִכּוֹלָא מַדְכֵּי לוֹן מִסְטָרָא דְּעֵבוֹדָה זָרָה וּמַדְכֵּי לוֹן מִסְטָרָא דְּמָסָאבָא. וּכְמָה דְּאִיהוּ מַדְכֵּי לְגוּבְרִין הָכִי נָמֵי שָׂרָה מַדְכָּאַת לַנָּשִׁין וְאִשְׁתְּכָחוּ כֻּלְּהוּ דְּאַתְיָין לְגַבַּיְיהוּ דַכְיָין מִכֹּלָא. תָּא חֲזֵי אִילָנָא נָטַע אַבְרָהָם בְּכָל אָתָר דְּדִיּוּרֵיהּ תָּמָן וְלָא הָוָה סָלִיק בְּכָל אָתָר כַּדְקָא יָאוֹת. בַּר בְּשַׁעְתָּא דְּדִיּוּרֵיהּ בְּאַרְעָא דִּכְנַעַן וּבַהַהוּא אִילָנָא הָוָה יָדַע מָאן דְּאִתְאֲחִיד בֵּיהּ בְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּמָאן דְּאִתְאֲחִיד בְּעֵבוֹדָה זָרָה מָאן

תרגום הזוהר

מַה הַטַּעַם עָסַק אַבְרָהָם לְטַהֵר אֲנָשִׁים. לְפִי שֶׁהוּא טָהוֹר וְנִקְרָא טָהוֹר. שֶׁכָּתוּב מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד. טָהוֹר זֶה אַבְרָהָם שֶׁיָּצָא מִתָּרַח. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר בִּשְׁבִיל לְתַקֵּן אוֹתָהּ הַמַּדְרֵגָה שֶׁל אַבְרָהָם. וּמַה הִיא, מַיִם. לְפִיכָךְ הִתְקִין לְטַהֵר לִבְנֵי הָעוֹלָם בַּמַּיִם. וּבְשָׁעָה שֶׁהִזְמִין הַמַּלְאָכִים. רֵאשִׁית דְּבָרָיו מַה כָּתוּב. יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם. בִּשְׁבִיל לְהִתְחַזֵּק בַּמַּדְרֵגָה הַהִיא שֶׁהַמַּיִם שׁוֹרִין בָּהּ, וּלְפִיכָךְ הָיָה מְטַהֵר לְכָל הָאֲנָשִׁים מֵהַכֹּל. הָיָה מְטַהֵרם מִצַּד שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה. וְהָיָה מְטַהֵרם מִצַּד הַטּוּמְאָה. וּכְמוֹ שֶׁהוּא הָיָה מְטַהֵר הָאֲנָשִׁים. כֵּן גַּם שָׂרָה מְטַהֶרֶת הַנָּשִׁים. וְנִמְצָאִים כֻּלָּם שֶׁבָּאוּ אֶצְלָם טְהוֹרִים מֵהַכֹּל. בֹּא וּרְאֵה, עֵץ נָטַע אַבְרָהָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה

דִּיּוּרוֹ שָׁם. וְלֹא הָיָה גָּדֵל הָעֵץ בְּכָל מָקוֹם וּבָרְאוּי. מִלְּבַד בַּזְּמַן שֶׁהָיָה דִּיּוּרוֹ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן. וּבָעֵץ הַהוּא הָיָה מַכִּיר מִי שֶׁנִּדְבָּק בּוֹ בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמִי שֶׁנִּדְבָּק בַּעֲבוֹדָה זָרָה. מִי שֶׁנִּדְבָּק בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה הָעֵץ פּוֹשֵׁט עֲנָפָיו וְכִסָּה עַל רֹאשׁוֹ.

דְּאִתְאֲחִיד בְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִילָנָא הָוָה פָּרִישׁ עַנְפּוֹי וְחָפֵי עַל רֵישֵׁיהּ וְעָבִיד עֲלֵיהּ צִלָּא יָאָה. וּמָאן דְּאִתְאֲחִיד בְּסִטְרָא דְּעֵבוֹדָה זָרָה הַהוּא אִילָנָא הָוָה אִסְתַּלַק וְעַנְפּוֹי הָווֹ סְלִיקִין לְעֵילָא. כְּדֵין הַוָּה יָדַע אַבְרָהָם וְאַזְהִיר לֵיהּ וְלָא אַעְדֵּי מִתָּמָן עַד דְּאִתְאֲחִיד בְּמֵהֵימְנוּתָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָכִי מָאן דְּאִיהוּ דַכְיָיא (ד"א לג הָכִי) מְקַבֵּל לֵיהּ אִילָנָא. מָאן דְּאִיהוּ מִסְאָב לָא מְקַבֵּל לֵיהּ. כְּדֵין יָדַע אַבְרָהָם וּמְדַכֵּי לוֹן בְּמַיָּיא. וּמַעַיְינָא דְמַיָּיא הַוָה תְּחוֹת הַהוּא אִילָנָא. וּמָאן דְּצָרִיךְ טְבִילָה מַיָּד מַיִין סַלְקִין לְגַבֵּיהּ וְאִילָנָא אִסְתַּלָּקוּ עַנְפּוֹי כְּדֵין יָדַע אַבְרָהָם דְּאִיהוּ מְסָאֲבָא וּבָעֵי טְבִילָה מַיָּד. וְאִם לָאו מַיָּיא נְגִיבָן כְּדֵין יָדַע דְּבָעֵי לְאִסְתָּאָבָא לְאִסְתַּמְּרָא שִׁבְעָה יוֹמִין. תָּא חֲזֵי דַּאֲפִילּוּ בְּשַׁעְתָּא דְּאַזְמִין לוֹן לְמַלְאָכִין אָמַר לוֹן וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ בְּגִין לְמֶחֱמֵי וּלְמִבְדַּק בְּהוּ וּבְהַהוּא אִילָנָא הָוָה בָּדִיק לְכָל בְּנֵי עַלְמָא. וְרָזָא דָא בְּגִין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָא (עָבַד) וְאָמַר דְּאִיהוּ אִילָנָא דְחַיֵּי לְכֹלָּא וּבְגִין כַּךְ וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ וְלֹא תַּחַת עֵבוֹדָה זָרָה וְתָא חֲזֵי כַּד חָב אָדָם בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע חָב דְּכְתִיב וּמֵעֵץ הַדַּעַת וְגוֹמֵר וְאִיהוּ בֵּיהּ חָב וְגָרַם מוֹתָא לְכָל בְּנֵי עַלְמָא מַה כְּתִיב וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְגוֹמֵר. וְכַד אָתָא אַבְרָהָם בְּאִילָנָא אַחֲרָא אַתְקִין עַלְמָא דְּהוּא אִילָנָא דְחַיֵּי וְאוֹדַע מְהֵימְנוּתָא לְכָל בְּנֵי עַלְמָא:

וְעָשָׂה עָלָיו צֵל נָאֶה. וּמִי שֶׁנִּדְבָּק בְּצַד שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה. הָעֵץ הַהוּא הָיָה מִסְתַּלֵּק [מִמֶּנּוּ]. וְעַנָּפָיו הָיוּ עוֹלִים לְמַעְלָה. אָז הָיָה אַבְרָהָם מַכִּירוֹ וְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ. וְלֹא סָר מִשָּׁם עַד שֶׁנִּתְדַּבֵּק בֶּאֱמוּנָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֵן מִי שֶׁהוּא טָמֵא, אֵין מְקַבְּלוֹ. אָז יָדַע אַבְרָהָם וּמְטַהֵר אוֹתָם בַּמַּיִם. וּמַעְיַן שֶׁל מַיִם הָיָה תַּחַת אוֹתוֹ הָאִילָן, וּמִי שֶׁהוּא צָרִיךְ טְבִילָה, מִיָּד מַיִם עוֹלִים אֵלָיו, וְהָאִילָן מִסְתַּלְקִים עֲנָפָיו, אָז יָדַע אַבְרָהָם שֶׁהוּא טָמֵא וְצָרִיךְ טְבִילָה מִיָּד. וְאִם לֹא, הַמַּיִם הָיוּ מִתְיַבְּשִׁים, אָז יָדַע שֶׁצָּרִיךְ לְהִטָּמֵא וּלְהִשָּׁמֵר שִׁבְעַת יָמִים. בֹּא וּרְאֵה, שֶׁאֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהִזְמִין אֶת הַמַּלְאָכִים, אָמַר לָהֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ. כְּדֵי לִרְאוֹת וְלִבְדּוֹק אוֹתָם, וּבְאִילָן הַהוּא הָיָה בּוֹדֵק לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְסוֹד זֶה, בִּשְׁבִיל הַקָּבָּ"ה הוּא הָיָה (עוֹשֶׂה וְ)אָמַר שֶׁהָאִילָן הַהוּא, הוּא עֵץ הַחַיִּים לַכֹּל. וְלָכֵן וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ וְלֹא תַּחַת עֲבוֹדָה זָרָה. וּבֹא וּרְאֵה, כְּשֶׁחָטָא אָדָם, בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע חָטָא, שֶׁכָּתוּב וּמֵעֵץ הַדַּעַת וְגוֹ'. וְהוּא בּוֹ חָטָא וְגָרַם מִיתָה לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם. מַה כָּתוּב וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְגוֹ'. וּכְשֶׁבָּא אַבְרָהָם, בְּאִילָן אַחֵר. הוּא תִּקֵּן אֶת הָעוֹלָם, שֶׁזֶּה עֵץ הַחַיִּים, וְהוֹדִיעַ הֶאֱמוּנָה לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם.

יוסף לחוק

מוסר

מגלת סתרים מרב נסים גאון

מִי שֶׁעָשָׂה עֲבֵירוֹת גְּדוֹלוֹת כְּגוֹן מִי שֶׁבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּהֶם מֵעֲבֵירוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם פְּרִי מַגִּיעַ פֵּרָיִם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהָעִיקָר שָׁמוּר וּמְזוּמָן לָהֶם לָעוֹלָם הַבָּא וְעַל זֶה נֶאֱמַר וְיֹאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם וּמִמֹּועֲצוֹתֵיהֶם יִשְׂבָּעוּ. וְנֶאֱמַר עָלָיו עֲבֵירוֹת שֶׁעוֹשִׂין פֵּירוֹת יֵשׁ לָהֶן פֵּירוֹת שֶׁאֵין עוֹשִׂין פֵּירוֹת אֵין לָהֶם

Yosef le-Hok

Ethical Teaching:

Rav Nissim Gaon, Megilat Starim

If someone commits great sins, such as someone who has relations with a married woman and has a child with her, or similar grave sins that bear fruit [i.e., create tangible consequences], their fruit [i.e., the minor punishment] reaches him in this world, but the main [punishment, the principal] is kept ready for him in the world to come. About this it says, "They will eat from the fruit of their ways, and will be satiated from their counsels." (Proverbs 1:31) And it is said about him, "Sins that bear fruit have fruit; sins that do not bear fruit do not have fruit." This means that

פֵּירוֹת דְּבָעוֹלָם הַזֶּה מַגִּיעַ לוֹ פְּרִי מַעֲשָׂיו וְעִיקָּר מַעֲשָׂיו מוּכָנִים לְעוֹלָם הַבָּא לְהִפָּרַע מִמֶּנּוּ עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר בְּתוֹסֶפְתָּא בְּדִין פְּאָה אֵלּוּ דְּבָרִים נִפְרָעִים מִן הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא עַל עֲבוֹדָה זָרָה גִּלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים וְעַל לָשׁוֹן הָרָע כְּנֶגֶד כֻּלָּן עַל אֵלּוּ מְמַהֲרִין לְהִפָּרַע מִמֶּנּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה חוּץ מִפּוּרְעָנוּת שֶׁנִּפְרָעִים מִמֶּנּוּ לָעוֹלָם הַבָּא. וּבַתַּלְמוּד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חִזְקוּ בְּדָבָר זֶה מִן הַכְּתוּבִים וְאָמְרוּ בְּעִנְיַן עֲבוֹדָה זָרָה הִכָּרֵת תִּכָּרֵת כְּתִיב הִכָּרֵת בָּעוֹלָם הַזֶּה תִּכָּרֵת לָעוֹלָם הַבָּא הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֲוֹנָהּ בָּהּ בִּזְמַן שֶׁעֲוֹנָהּ בָּהּ. כְּתִיב (שמות לב) אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חַטָּאָה גְדוֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב הֲרֵי לְגַבֵּי עֲבוֹדָה זָרָה וְגַבֵּי עֲרָיוֹת כְּתִיב (בראשית לט) וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים. וְגַבֵּי שְׁפִיכוּת דָּמִים כְּתִיב (שם ד) גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא. כְּשֶׁבָּא אֵצֶל לָשׁוֹן הָרָע מַה כְּתִיב (תהלים יב) יַכְרֵת ה' כָּל שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדוֹלוֹת׃

in this world he receives the fruit of his actions, and the main [punishment for] his actions is ready in the world to come, to exact punishment from him for them. It says in the *Toseftah* concerning the law of *peah* [leaving the corner of the field for the poor to harvest], "For these things, punishment is exacted from a person in this world and the principal remains for him for the world to come: for idolatry, forbidden relations, and bloodshed. And slanderous gossip is equal to all of them." For these they hasten to exact punishment from him in this world, aside from the punishment that they exact from him in the World to Come. In the [Jerusalem] Talmud of the land of Israel, support is brought for this idea from Scripture. They said that concerning idolatry it is written, "cut off, it will be cut off" (Numbers 15:31) — it will be cut off in this world; it will be cut off in the World to Come. "that soul; its sin is in it" (ibid.) — when its sin is in it [i.e., when he did not repent]. It is written, "Please, this nation have sinned a **great** sin, and have made themselves gods of gold." (Exodus 32:31) Thus we see concerning idolatry [that it is referred to as a **great** sin]. Concerning forbidden sexual relations it is written, "And how can I do this **great** evil and sin to God?" (Genesis 39:9) And concerning bloodshed it is written, "My sin is too **great** to bear." (Genesis 4:13) When it comes to slanderous gossip, what is written? "May the Lord cut off all smooth lips, the tongue that speaks **great** things." (Psalms 12:4)

Practical Law:
Shulhan Arukh, Yoreh De'ah 257

הלכה
שולחן ערוך יו"ד סימן רנ"ז

א הַצְּדָקָה הֲרֵי הִיא בִּכְלַל הַנְּדָרִים לְפִיכָךְ הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי סֶלַע לִצְדָקָה אוֹ הֲרֵי הַסֶּלַע זוּ לִצְדָקָה חַיָּיב לִתְּנָהּ לָעֲנִיִּים מִיָּד וְאִם אִיחַר עוֹבֵר בְּבַל תְּאַחֵר שֶׁהֲרֵי בְּיָדוֹ לִתֵּן מִיָּד וַעֲנִיִּים

(1) Charity is in the category of vows. Therefore, if someone says, "I take upon myself to give a *sela* to charity" or "This *sela* is for charity," he is obligated to give it to the poor immediately. If he delays, he violates the prohibition of "Do not delay" (Deuteronomy 23:22) because he was capable of giving immediately and poor people are easily found. If there are no poor people there, one should

מְצוּיִים הֵם. וְאִם אֵין שָׁם עֲנִיִּים מַפְרִישׁ וּמַנִּיחַ עַד שֶׁיִּמְצָא עֲנִיִּים. וְדַוְקָא בְּמַפְרִישׁ צְדָקָה סְתָם אֲבָל כָּל אָדָם יָכוֹל לְהַפְרִישׁ מָעוֹת לִצְדָקָה שֶׁיִּהְיוּ מוּנָחִים אֶצְלוֹ לִתְּנָם מְעַט עַל יַד עַל יַד כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה לוֹ וְכֵן אִם הֻתְנָה בְּשָׁעָה שֶׁנָּדַר בִּצְדָקָה אוֹ הִתְנַדֵּב אוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ הַגַּבָּאִים רַשָּׁאִים לְשַׁנּוֹתָהּ וּלְצוֹרְפָהּ בְּזָהָב הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִים: ב צָרִיךְ לִיזָּהֵר מִלִּדְּוֹר וְאִם פּוֹסְקִים צְדָקָה וְצָרִיךְ לִכְפּוֹק עֲלֵיהֶם יֹאמַר בְּלֹא נֶדֶר: ג עָנִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְרוֹבִים עֲשִׁירִים שֶׁיְּכוֹלִין לְפַרְנְסוֹ אֵין גַּבָּאֵי הָעִיר חַיָּיבִים לְפַרְנְסוֹ אַף עַל גַּב דְּקָרוֹבָיו גַּם כֵּן נוֹתְנִים בְּכִיס: ד לֹא יִתֵּן אָדָם כָּל צְדָקוֹתָיו לְעָנִי אֶחָד בִּלְבָד: ה הַמְחַלֵּק צְדָקָה צָרִיךְ לִיזָּהֵר שֶׁלֹּא יַרְבֶּה לִקְרוֹבָיו יוֹתֵר מִשְּׁאַר בְּנֵי אָדָם:

set aside the money and leave it until he finds poor people. This applies specifically to one who sets aside charity without any specification, but anyone can set aside money for charity so that it will be available at hand to be given out a little at a time, as he sees fit. Similarly, if he makes a condition at the time that he vows to give charity or designates the money for charity that the charity collectors should be allowed to change it and to have it smelted for gold, they are permitted to do so. (2) One must be careful not to vow. If people are pledging charity and he must make a pledge with them, he should say "[I am saying this] without [making] a vow." (3) If a poor person has wealthy relatives who can support him, the city's charity collectors are not obligated to support him, even though his relatives also contribute to the charity fund. (4) A person should not give all of his charity to only one poor person [or to one poor relative and forsake all the others (ש"ך סקי"ט)]. (5) The one who distributes charity must be careful not to give more to his relatives than to other people.

VAYEIRA FOR MONDAY וירא ליום שני

TORAH תורה

יכוין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

ז וְאֶל־הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן־בָּקָר רַךְ וָטוֹב וַיִּתֵּן אֶל־הַנַּעַר וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ׃ וּלְוֹת תּוֹרֵי רְהַט אַבְרָהָם וּדְבַר בַּר תּוֹרֵי רַכִּיךְ וְטַב וִיהַב לְעוּלֵמָא

(7) Then Avraham ran to the cattle, and he took a young bull, a tender and a good one, and he gave [them] to the young lad, hurrying [him] to prepare it.

RASHI רש"י

(ז) **בֶּן בָּקָר רַךְ וָטוֹב.** שָׁלֹשׁ פָּרִים הָיוּ כְּדֵי לְהַאֲכִילָן שָׁלֹשׁ לְשׁוֹנוֹת בְּחַרְדָּל: **אֶל הַנַּעַר.** זֶה יִשְׁמָעֵאל

(7) **A young bull, a tender and a good one** — *[This unusual way of expression is explained to mean that] there were three bulls [taken by Avraham], in order to provide [his guests] with [the royal delicacy of] three tongues with mustard (Bava Metziah 86b).* **[He gave them] to the young lad —** *This refers to Yishmaeil. [Avraham's involving Yishmaeil was] for the purpose of educating him in the*